

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi alusliikennepalvelulain muuttamisesta sekä laiksi meriliikennetietojen keräämisestä ja meriliikenteen tilastojen laatimisesta annetun lain kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi alusliikennepalvelulakia niin, että aluksen päällikön ilmoittamisvelvollisuuksia sekä toimivaltaisten viranomaisten velvollisuuksia täsmennettäisiin. Lakiin lisättäisiin valtuudet säätää velvollisuuksista tarkemmin valtioneuvoston asetuksella taikka Liikenneviraston tai Tullihallituksen määräyksellä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kumottavaksi meriili-

kennetietojen keräämisestä ja tilastojen laatimisesta annettu laki sekä sen säännökset siirrettäviksi alusliikennepalvelulakiin.

Muutoksilla on tarkoitus panna täytäntöön jäsenvaltioiden satamiin saapuvien ja satamista lähtevien aluksien ilmoitusmuodollisuuksia koskeva direktiivi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään 18 päivänä toukokuuta 2012.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
FAL-direktiivi	4
Alusliikennepalvelu.....	4
Tilastointi	5
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	5
2.3 Nykytilan arviointi	6
2.4 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	6
2.5 Esityksen vaikutukset.....	7
Taloudelliset vaikutukset.....	7
Vaikutukset viranomaisten toimintaan	7
Ympäristövaikutukset ja yhteiskunnalliset vaikutukset	7
2.6 Asian valmistelu.....	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	8
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	8
1.1 Alusliikennepalvelulaki.....	8
1.2 Laki meriliikenteen tilastojen keräämisestä ja meriliikennetietojen laatimisesta	9
1.3 Voimaantulo	9
LAKIEHDOTUKSET	10
alusliikennepalvelulain muuttamisesta.....	10
meriliikennetietojen keräämisestä ja meriliikenteen tilastojen laatimisesta annetun lain kumoamisesta	14
LIITE	15
RINNAKKAISTEKSTI.....	15
alusliikennepalvelulain muuttamisesta.....	15

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Jäsenvaltioiden satamiin saapuvia ja/tai satamista lähteviä aluksia koskevista ilmoitusmuodollisuuksista ja direktiivin 2002/6/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/65/EU, jäljempänä *ilmoitusmuodollisuusdirektiivi*, hyväksyttiin 20 päivänä lokakuuta 2010. Direktiivillä on tarkoitus yhdenmukaistaa jäsenvaltioiden satamiin ja niistä lähtevien alusten ilmoitusmuodollisuusmenettelyä.

Esityksellä on tarkoitus panna kansallisesti täytäntöön ne laintasoista sääntelyä edellyttävät velvoitteet, jotka sisältyvät ilmoitusmuodollisuusdirektiiviin. Muutokset kohdistuvat alusliikennepalvelulakiin ja lakiin meriliikennetietojen keräämisestä ja tilastojen laatimisesta. Alusliikennepalvelulain määritelmiin lisättäisiin ilmoitusmuodollisuusdirektiivin ja alusliikennettä koskevan yhteisön seuranta- ja tietojärjestelmän perustamisesta sekä neuvoston asetuksen 93/75/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/59/EY (seurantadirektiivi) sekä tavaroiden ja matkustajien merikuljetuksia koskevista tilastoista annetun Euroopan Parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/42/EY (meriliikenteen tilastodirektiivi) määritelmät. Lisäksi muutettaisiin lain soveltamisalaa koskevaa 3 §:ää, merenkulun tiedonhallintajärjestelmää koskevaa 20 a §:ää, liikenteenharjoittajan, asiamiehen ja aluksen päällikön ilmoitusvelvollisuutta koskevaa 22 a §:ää ja 22 b §:ää, virka-apua koskevaa 24 §:ää sekä rangaistussäännöksiä sisältävää 29 §:ää. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi 22 c § ja 22 d §.

Ilmoitusmuodollisuusdirektiivi kumoaa direktiivin 2002/6/EY (jäljempänä FAL-direktiivi), joka on Suomessa saatettu voimaan Tullihallituksen määräyksellä Dnro 155/010/1.9.2003 (THT 194/03) kaupallisen ulkomaanalusliikenteen ilmoitusmenettelystä

ja uusien IMO:n FAL-lomakkeiden käyttöönotosta. Tilanne on muuttunut vuoden 2003 jälkeen siinä määrin, että ilmoitusmuodollisuusdirektiivin säännökset edellyttävät laintasoista sääntelyä. Aluksen omistajille, päällikölle ja edustajille asetetaan alusten ilmoituksiin liittyviä, unionin lainsäädäntöön perustuvia velvoitteita. Tiedot edellytetään toimitettaviksi sähköistä ilmoitusjärjestelmää käyttäen. Lisäksi direktiivissä asetetaan alustietojen ilmoittajille ja eri viranomaisille määräyksiä tietojen välittämisessä SafeSea-Net-järjestelmässä.

Direktiivin tavoitteena on osaltaan edistää merenkulun sisämarkkinoiden kehittymistä. Se liittyy esteettömän eurooppalaisen meriliikennealueen toteuttamiseen. Tällä pyritään vähentämään EU-maiden satamien välillä liikennöivien alusten hallinnollisia menettelyjä. Nykyisin EU:n sisäisiin merikuljetuksiin kohdistuu lukuisia tulli- ja kuljetussääntöjä, joita ei ole jäsenmaiden välisissä maantiekuljetuksissa. Esteettömän meriliikennealueen avulla pyritään karsimaan tai yksinkertaistamaan EU-maiden satamien välillä liikennöivien alusten ja niissä olevien tavaroiden asiakirjatarkastuksia ja fyysisiä tarkastuksia.

Direktiivin tarkoituksena on yksinkertaistaa yhteisön jäsenvaltioiden satamiin saapuvien tai satamista lähtevien alusten ilmoitusmuodollisuuksia sekä edistää tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä menettelyjen tehostamiseksi. Direktiiviä koskevat täytäntöönpanotoimet tulee saattaa loppuun 19.5.2012, jolloin kumoutuu alusten ilmoitusmuodollisuuksia koskeva direktiivi 2002/6/EY.

Nykyisin voimassa olevan direktiivin 2002/6/EY mukaan jäsenvaltion päätettävissä on, velvoittaako se käyttämään alusten saapumisen tai lähdön yhteydessä erityisiä lomakkeita. Jos tällainen vaatimus asetetaan, tulee käyttää kansainvälisen merenkulkujärjestön IMO:n standardoimia ilmoituslomak-

keita, ns. FAL-lomakkeita. Ilmoituslomakkeet perustuvat IMO:n kansainvälisen meriliikenteen helpottamista koskevaan yleissopimukseen (FAL-yleissopimus), joka on Suomessa saatettu voimaan vuonna 1967 (SopS 27/1967).

Vuodesta 2002 alkaen on yhteisön lainsäädäntöä täydennetty muun muassa turvallisuuden ja turvatoimiin liittyvillä säädöksillä, joissa on uusia alusten ilmoitusvelvollisuuksia. Voimassa olevan direktiivin korvaavan direktiivin (2010/65/EU) mukaan yhteisösäädösten perusteella vaadittujen tietojen antaminen satamaan saavuttaessa ja/tai satamasta lähettäessä suurelta osin vastaa FAL-lomakkeilla vaadittujen tietojen antamista. Direktiivin mukaan nämä tiedot voidaan antaa kirjallisina 1 päivään kesäkuuta 2015 saakka, mistä alkaen vastaavat tiedot tulee antaa sähköisinä. Direktiiviä sovelletaan yhteisön jäsenmaiden satamiin saapuvia tai satamasta lähteviä aluksia koskeviin ilmoitusmuodollisuuksiin. Satamaan saapuessa aluksen päällikön tai muun valtuutetun henkilön on ilmoitettava vaaditut tiedot vähintään 24 tuntia etukäteen tai jos matkan kesto on alle 24 tuntia, viimeistään silloin, kun alus lähtee edellisestä satamasta. Jos seuraavaa satamaa ei tiedetä tai se on muuttunut matkan aikana, on ilmoitus tehtävä heti, kun tieto on saatavilla.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

FAL-direktiivi

Tullihallituksen määräyksellä Dnro 155/010/1.9.2003 (THT 194/2003) säädetään kaupallisen ulkomaanalusliikenteen ilmoitusmenettelystä ja ns. IMO FAL -direktiivin edellyttämien IMO FAL -lomakkeiden käytönotosta. Päätöksessä on muun muassa säännökset sähköisestä ilmoittamistavasta ja käytettävistä lomakkeista. Määräystä on täydennetty Tullihallituksen määräyksellä Dnro 152/010/09, jonka perusteella Tullihallitus päätti siirtää ilmoitusten käsittelyn tullissa yhteen paikkaan. Tässä paikassa käsitellään tullille tulevia sähköisiä ilmoituksia ympäri-vuorokautisesti.

Kansainvälisen merenkulkujärjestön IMO:n FAL-yleissopimuksessa määrätään sarjasta standardoitujen lomakkeiden malleja, joilla pyritään helpottamaan tiettyjen ilmoitusmuodollisuuksien täyttämistä, jotka koskevat satamaan saapuvia ja satamasta lähteviä aluksia. Näistä IMO FAL-lomakkeista on direktiivissä mainittu viisi, joita ovat IMO-yleisselvitys (lomake 1), IMO-luettelo aluksen varastoista (lomake 3), IMO-luettelo laivaväen omaisuudesta (lomake 4), miehistöluettelo (lomake 5) ja IMO-matkustajaluettelo enintään 12 matkustajalle rekisteröityjen alusten osalta (lomake 6). Tullihallituksen määräyksessä on seikkaperäisesti yksilöity direktiivissä mainitut FAL-lomakkeet ja ohjeistettu niiden käyttöä ilmoitettaessa satamiin saapuvia aluksia, satamasta lähteviä aluksia, alusten varastoja, laivaväen omaisuutta, miehistöluetteloja sekä enintään 12 matkustajalle rekisteröityjen alusten matkustajaluetteloja koskevia tietoja. IMO:n yleisselvityslomakkeen yhteydessä annetaan merenkulkumaksuilmoitus, jossa on ilmoitettava tulliviranomaiselle väylämaksun ja lästimaksun määräämistä varten tarvittavat tiedot.

Alus antaa ennakoilmoituksen saapumisestaan suomalaisen satamaan IMO:n yleisselvityslomakkeella, joka sisältää aluksen tunnistetiedot (nimi, tunnuskirjaimet, IMO-numero), tiedot aluksen lajista, kansallisuudesta, brutto- ja nettovetoisuudesta, lähtö- ja määräsatamasta sekä mahdollisesta seuraavasta satamasta, arvioidusta saapumisajasta, miehistön ja matkustajien lukumäärästä, lastista sekä väylämaksuvelvollisen tunnistetiedoista. Lomake toimitetaan sähköisesti taikka telekopiona tullin keskitettyyn "single window" -palvelupisteeseen (meriliikennekeskus, MEKE), joka on osa tullin sähköistä palvelukeskusta (SPAKE). Sähköinen ilmoitus tapahtuu Tullilta haettavan luvan perusteella. Ilmoitus tehdään meriliikenteen sähköisen ilmoitusjärjestelmän kautta (PortNet), jonka ylläpidosta vastaa Liikennevirasto.

Alusliikennepalvelu

Liikenne- ja viestintäministeriö on alusliikennepalvelulain (623/2005) mukainen toimivaltainen viranomaisena. Liikenne- ja viestintäministeriö on myöntänyt Liikenneviras-

tolle toimiluvan alusliikennepalvelun (Vessel Traffic Services eli VTS) antamiseksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö on toimivaltaisena viranomaisena vastuussa siitä, että alusliikennepalveluja järjestetään liikenteellisesti ja ympäristönsuojelullisesti kriittisiin paikkoihin ja että kansallisia säännöksiä ja määräyksiä sekä kansainvälisiä määräyksiä alusliikennepalveluiden järjestämisestä noudatetaan. VTS-viranomaisena toimiva Liikennevirasto on vastuussa alusliikennepalvelun ylläpidosta, joka sisältää teknisen ja operatiivisen ylläpidon, ja alusliikennepalvelun järjestämisestä toimivaltaisen viranomaisen asettamien tavoitteiden mukaisesti. VTS-viranomainen on vastuussa liikenteen sujuvuuden ja erikois- tai poikkeustilanteiden edellyttämien toimenpiteiden varmistamisesta ottaen huomioon kaikki VTS-alueen toimintaan liittyvät tekijät.

Alusliikennepalvelulaissa tarkoitettuja alusliikennepalveluja ovat tiedotukset, navigointiapu ja alusliikenteen järjestely. Lailla säädetään muun muassa alusliikennepalvelun sisällöstä, alusliikennepalvelun perustamisesta sekä perustamispäätöksen muuttamisesta tai peruuttamisesta, henkilöstön pätevyydestä, VTS-viranomaisen toimivallasta ja velvollisuuksista, alusta ja aluksen päällikköä koskevista velvollisuuksista, kuten velvollisuudesta osallistua alusliikennepalveluun ja ilmoitusvelvollisuuksista, sekä alusliikennepalvelulain noudattamatta jättämisen sanktioista.

Nykyisin voimassa oleva alusten ilmoitusvelvollisuuksia koskeva direktiivi 2002/6/EY mahdollistaa jo tietojen toimittamisen sähköisesti, mikä on Suomessa toteutettu PortNet-järjestelmän avulla. Tämä järjestelmä täyttää myös vaatimukset yhteentoimivuudesta yhteisön SafeSeaNetin kanssa, josta on kansallisesti säädetty alusliikennepalvelulaissa.

Tilastointi

Meriliikennetietojen keräämistä ja meriliikennettä koskevien tilastojen laatimista koskevat tehtävät ehdotetaan siirrettäväksi alusliikennepalvelulakiin. Lailla osoitettaisiin Liikenneviraston tehtäväksi kerätä suunnittelu- ja valvontatehtäviään sekä tilastojen laa-

timista varten tietoja liikennevälineiden liikennöinnistä sekä matkustaja- ja tavaramääräistä. Muutokset selventävät voimassaolevassa laissa olevia tehtäviä ja ohjaavat ilmoitukset tehtäväksi yhteisen merenkulun sähköisen ilmoitusjärjestelmän kautta.

Voimassa olevan meriliikennetietojen keräämisestä ja meriliikennetietojen laatimisesta annetun lain (1343/2009) 1 §:n mukaan Liikennevirasto kerää suunnittelu- ja valvontatehtäviään sekä merenkulku-tilastojen laatimista varten tietoja alusten liikennöinnistä Suomen satamissa ja aluksissa kuljetettavista matkustaja- ja tavaramääräistä. Säännöksellä on pantu täytäntöön tavaroiden ja matkustajien merikuljetuksia koskevista tilastoista annetun neuvoston direktiivin (95/64/EY) 1 artikla. Direktiivi on sittemmin korvattu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä tavaroiden ja matkustajien merikuljetuksia koskevista tilastoista (2009/42/EY).

Alusten omistajien tai heidän edustajiensa ja satamien on nykyisin annettava Liikennevirastolle tietoja alusten liikennöinnistä Suomen satamissa sekä aluksissa kuljetettavista matkustaja- ja tavaramääräistä. Tiedot on annettava aluskohtaisesti ja tavararyhmittäin. Liikennevirasto antaa tarkempia määräyksiä tietojen keräämisessä ja lähettämisessä noudatettavista menettelyistä.

Liikennetiedot kerätään pääasiassa PortNet-tietojärjestelmän kautta. Liikenneviraston tilastotuotannosta ja tilastotietopalvelusta vastaavalla yksiköllä on käytettävissään suorat yhteydet PortNet-järjestelmään. Liikennevirasto laatii tietojen pohjalta yhteenvetoja ja tilastoja. Lisäksi virasto tuottaa keräämiensä tietojen pohjalta ulkomaan meriliikennetilaston, kotimaan vesiliikennetilaston ja muita merenkulun kannalta keskeisiä tilastoja.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Ilmoitusmuodollisuusdirektiivi velvoittaa kaikkia jäsenvaltioita ottamaan käyttöön yhteensopivan sähköisen järjestelmän, johon sekä yhteisölainsäädännöstä johtuvat ilmoitukset että kansallisiin vaatimuksiin perustuvat ilmoitukset voidaan lähettää sähköisesti. Direktiivi myös velvoittaa jäsenmaita saatamaan yhteisölainsäädännössä vaaditut tie-

dot asiaankuuluvilta osiltaan muiden jäsenvaltioiden ja kansallisten viranomaisten saataville Euroopan meriturvallisuusviraston ylläpitämän sähköisen SafeSeaNet-järjestelmän kautta. Järjestelmän tulee olla käytössä viimeistään 2.6.2015, koska jäsenvaltiot voivat hyväksyä tietojen toimittamisen paperimuodossa enintään 1 päivään kesäkuuta 2015 saakka.

Euroopan yhteisön jäsenmaiden sähköistä ilmoitusjärjestelmää koskevassa työryhmässä käsitellään yhteensopivan järjestelmän luomista. Työryhmässä on käsitelty niitä minimivaatimuksia, joiden mukaisesti annetut tiedot täyttäisivät yhteisöläinsäädännön tarpeet. Työryhmässä on havaittu, että toistaiseksi vain muutamissa jäsenvaltioissa tai suurissa satamissa on käytössä sähköinen tiedonvaihtojärjestelmä, jossa kaikki satamassa toimivat tahot voivat olla mukana. Suomi on tässä suhteessa kehityksen kärjessä, koska Suomessa on jo vuodesta 2000 ollut käytössä alusten sähköinen ilmoitusjärjestelmä, PortNet.

2.3 Nykytilan arviointi

Nykyinen Tullihallituksen määräyksellä säännelty alusten ilmoitusjärjestelmä on hyvin kattanut alusten ilmoitusmuodollisuuksia koskevan direktiivin (2002/6/EY) vaatimukset. Koska kuitenkin uusi direktiivi 2010/65/EU kumoaa aiemman direktiivin ja asettaa jäsenvaltioille velvoitteen lähettää alusten ilmoittautumistiedot Euroopan laajuiseen SafeSeaNet -tietokantaan, tulee tilanne uudelleen arvioitavaksi.

Alusliikennepalvelulakiin on äskettäin lisätty määräykset alusten ilmoitusvelvollisuuksista vaarallisten ja merta pilaavien aineiden kuljetuksissa. Nämä tiedot on lähetettävä PortNet-järjestelmään, josta ne lähetetään edelleen Euroopan laajuiseen SafeSeaNet -järjestelmään.

Meriliikenteen tilastointia koskevia ilmoitusvelvollisuuksia on säädelty laissa meriliikennetietojen keräämisestä ja meriliikenteen tilastojen laatimisesta (1343/2009). Nämä tiedot on toimitettu Liikennevirastolle Portnet-järjestelmän kautta. Liikennevirasto lähettää ne edelleen Euroopan tilastovirastolle

(Eurostat) meriliikenteen tilastodirektiivin nojalla.

2.4 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan saatettavaksi kansallisesti voimaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2010/65/EU) jäsenvaltioiden satamiin saapuvia ja/tai satamista lähteviä aluksia koskevista ilmoitusmuodollisuuksista ja direktiivin 2002/6/EY kumoamisesta.

Esityksessä ehdotetaan myös saatettavaksi voimaan alusliikennettä koskevan yhteisön seuranta- ja tietojärjestelmän perustamisesta 27 päivänä kesäkuuta 2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/59/EY (EYVL L 208, 5.8.2002, s. 10) 4 artikla, joka edellyttää ennakoilmoituksen antamista saapumisesta jäsenvaltion satamaan. Samalla ehdotetaan saatettavaksi voimaan Euroopan komission direktiivi 2011/15/EU, joka sisältää teknisiä muutoksia vaarallisten aineiden ilmoitusvelvollisuuksiin.

Voimaan saatettavan direktiivin 2010/65/EU tarkoituksena on vähentää meriliikenteen hallinnollista monimutkaisuutta, heikentämättä kuitenkaan meriturvallisuutta, merenkulun turvatoimia ja ympäristönsuojelua. Eri viranomaisille useaan kertaan annettavan tiedon määrää on tarkoitus vähentää siten, että eri määräysten nojalla annettavaksi vaadittuihin tietoihin katsotaan sisältyvät kaikki ne liikennöintitiedot, joita eri viranomaiset tarvitsevat aluksen saapuessa suomalaisen satamaan tai lähtiessä Suomesta (yhden luukun periaate). Näiden säädösten ja määräysten perusteella annettavat tiedot vastaavat pääosin FAL-lomakkeilla vaadittuja tietoja.

Ehdotuksella pyritään edistämään sähköisten tiedonsiirtovälineiden käyttöä. Sähköiseen tiedonsiirtoon siirtyminen on perusteltua myös siksi, että EU:ssa on jo tehty päätös paperittomasta tullista ja kaupan toimintaympäristöstä (pätös N:o 70/2008/EY). Sähköisten menetelmien on oltava yhteentoimivia ja yhteensopivia direktiivillä 2002/59/EY käyttöön otetun yhteisön SafeSeaNet-tietojärjestelmän sekä päätöksen

N:o 70/2008/EY mukaisten tietojärjestelmien kanssa siten, että tiedot syötetään yhden luukun periaatteen mukaisesti sisään vain kerran, jolloin kaikki hallinnolliset menettelyt hoidetaan koordinoitusti eri tahojen välillä sähköistä tiedonsiirtoa käyttäen. Ilmoitus olisi annettava tulliviranomaiselle, jonka tehtävänä olisi varmistaa tietojen paikkansa pitävyys.

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi lait alusliikennepalvelulain muuttamisesta sekä meriliikennetietojen keräämisestä ja meriliikenteen tilastojen laatimisesta annetun lain kumoamisesta.

2.5 Esityksen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Sähköinen tietojen toimittamisen malli siinä on jo käytössä Suomessa, mikä on tuonut etuja meriliikenteen hoitamiseen. Esityksellä ei olisi sen vuoksi välittömiä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Sähköistä ilmoitusjärjestelmää on kuitenkin kehitettävä vastaamaan uusien ilmoitusjärjestelmien asettamia haasteita ja Euroopan unionin asettamia tiedonvälitystarpeita SafeSeaNet-järjestelmään. Vaikka PortNet-järjestelmää voidaan käyttää direktiivissä ilmoitettujen tietojen vastaanottoon ja saattamiseen asianomaisten tahojen tietoon, järjestelmää joudutaan uusimaan lähivuosina sitä kohtaavien uusien teknisten vaatimusten vuoksi. Tällöin tulee varautua tämän uusintatarpeen aiheuttamiin kustannusvaikutuksiin vuodesta 2012 lähtien.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotuksella ei ole suoria vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Ehdotuksella on tar-

koitus vahvistaa olemassa olevia menettelytapoja ja viranomaismenettelyjä. Alusten ilmoitusjärjestelmän uusiminen mahdollistaa tehokkaampien ja standardinmukaisempien järjestelyiden hyödyntämisen sekä tietojen toimittamisen yhteydessä että niitä hyväksikäytettäessä.

Ympäristövaikutukset ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotus tehostaa alusten ja niiden lastien seurantaa. Tällä on positiivisia vaikutuksia merellistä ympäristöä koskevien onnettomuuksien ennaltaehkäisyyn ja vahinkojen torjunnan kannalta.

Ehdotuksella ei ole merkittäviä vaikutuksia elinkeinoelämälle. Ilmoitusvelvollisuuden ala vastaa aiemmin voimassa ollutta järjestelmää.

2.6 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä. Esitystä on käsitelty yhteistyössä Liikenneviraston ja Tullihallituksen kanssa.

Esityksestä on pyydetty lausunnot puolustusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Liikennevirastolta, Liikenteen turvallisuusvirastolta, Rajavartiolaitokselta, Suomen ympäristökeskukselta, Tullihallitukselta, Suomen Laivameklariliitolta, Suomen Sataliitolta ja Suomen Varustamoilta. Lausuntopyyntö lähetettiin lisäksi tiedoksi merenkulun neuvottelukunnalle. Kaikki tahot antoivat lausunnot ja niissä esitetyt huomautukset on otettu huomioon esitystä valmisteltaessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Alusliikennepalvelulaki

2 §. Määritelmiä koskevaan luetteloon ehdotetaan lisättäväksi ilmoitusmuodollisuusdirektiiviä (2010/65/EU), seurantadirektiiviä (2002/59/EY), meriliikenteen tilastodirektiiviä (2009/42/EY) tullikoodeksia koskevaa asetusta (1992/2913/EY), Schengen rajasääntöä koskevaa säännöstöä (2006/562/EY), turvatoimia ja alusjätteitä koskevat määritelmät

3 §. Lain soveltamisalaa koskevaa 3 §:n 3 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että vaarallista ja merta pilaavaa ainetta sisältävää lastia koskevaa lain 22 c §:ää sovellettaisiin aluksiin, joiden bruttovetoisuus on vähintään 300. Soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät sellaiset yhteysalukset, sotalukset, Suomen puolustusvoimien alukset, rajavartiolaitoksen alukset, kalastusalukset, perinnealukset, hallinnolliset alukset sekä alle 45 metriä pitkät huviveneet, joita ei käytetä yleisessä liikenteessä kuljettamaan matkustajia tai lastia. Lainkohdassa laista on rajattu pois aluksen turvatoimiin, alusjätteisiin, tullikoodeksiin ja Schengen rajasäännöstöön liittyvät ilmoitukset. Niistä säädetään erikseen alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetussa laissa (485/2004), merenkulun ympäristönsuojelulaissa (1672/2009) ja laissa henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa (579/2005).

20 a §. Merenkulun tiedonhallintajärjestelmää koskevaan lainkohtaan ehdotetaan lisättäväksi ilmoitusmuodollisuusdirektiiviä koskevat ilmoitukset lähetettäväksi Euroopan unionin merenkulun tiedonhallintajärjestelmään (SafeSeaNet-keskusjärjestelmä) siten kuin direktiivin määräykset edellyttävät.

22 a §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että lainkohta koskee aluksen yleisil-

moitusta. Tällä tarkoitetaan sitä ilmoitusta, joka meriliikenteessä olevan aluksen on annettava sen saapuessa suomalaisen satamaan tai ankkuripaikalle. Ilmoitus käsittää ennakoilmoituksen ja lopullisen ilmoituksen. Ilmoitus on annettava sähköisesti merenkulun sähköistä ilmoitusjärjestelmää käyttäen. Ilmoitus on annettava tulliviranomaiselle, jonka tehtävänä on varmistaa tietojen paikkansa pitävyys.

Saapumisilmoituksen tulee sisältää ilmoitusmuodollisuusdirektiivin liitteen A-kohdan mukaiset tiedot sekä ne tiedot, jotka Tullihallituksen määräyksessä mainitaan.

Lainkohdassa on mainittu, että aluksen turvatoimiin liittyvistä ilmoituksista säädetään laissa eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta (485/2004), aluksesta valvontaviranomaiselle sähköisesti tehtävästä ennakoilmoituksesta säädetään laissa alusturvallisuuden valvonnasta (370/1995), alusjätteisiin liittyvistä ilmoituksista säädetään merenkulun ympäristönsuojelulaissa (1672/2009) ja Schengen rajasäännöstöön liittyvistä ilmoituksista säädetään laissa henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa (579/2005). Tullikoodeksiin liittyvistä ilmoituksista säädetään Neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2913/92 yhteisön tullikoodeksista ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 450/2008 yhteisön tullikoodeksista (uudistettu tullikoodeksi). Lainkohta on lähinnä informatiivinen, jotta alusliikennepalvelulaista olisi kootusti nähtävissä kaikki aluksen tekemät ilmoitukset.

22 b §. Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi aluksen lähtöilmoitusta koskevat määräykset. Lähtöilmoitus käsittää ennakoilmoituksen ja lopullisen ilmoituksen. Ilmoitus on annettava sähköisesti merenkulun sähköistä ilmoitusjärjestelmää käyttäen. Ilmoitus on annettava tulliviranomaiselle, jonka tehtävänä on varmistaa tietojen paikkansa pitävyys. Lähtöilmoituksen tulee sisältää ne tie-

dot, jotka Tullihallituksen määräyksessä mainitaan.

22 c §. Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi seurantadirektiivin tarkoittamat vaarallista tai ympäristöä pilaavaa ainetta sisältävästä lastista tehtävät saapumis- ja lähtöilmoitukset. Ilmoitukset on annettava sähköisesti merenkulun sähköistä ilmoitusjärjestelmää käyttäen. Ilmoitus on annettava tulliviranomaiselle, jonka tehtävänä on varmistaa tietojen paikkansa pitävyys.

22 d §. Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi tilastointia koskevien tietojen antaminen. Lainkohta sisältäisi vastaavat tiedot kuin on nykyisin meriliikenteen tietojen keräämisestä ja meriliikennetietojen laatimisesta annetussa laissa, joka ehdotetaan kumottavaksi samanaikaisesti lain muutosten kanssa.

22 e §. Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi tarkempia säännöksiä koskevat valtuudet. Ilmoitusmuodollisuusdirektiivissä sekä 22 a ja 22 b §:ssä mainittujen ilmoitusten sisällöistä ja ilmoitusten tallentamisista 20 a §:ssä tarkoitettuun merenkulun sähköiseen tiedonhallintajärjestelmään ehdotetaan annettavaksi tarkempia määräyksiä Tullihallituksen määräyksellä siltä osin kuin niistä ei ole säädetty muualla. VTS-viranomainen voisi vapauttaa hakemuksesta 22 a–22 c §:ssä säädettyistä ilmoitusvelvollisuuksista Suomen sisäisen tai Suomen ja toisen valtion sataman välisen säännöllisen liikenteen, jos hakemuksen perusteella voidaan todeta, että vapautus

ei vaaranna merenkulun turvallisuutta, vapautus on kaikkien rannikkovaltioiden hyväksyttävissä ja muut vapautuksen myöntämisen edellytykset täyttyvät, siten kuin niistä on säädetty seurantadirektiivillä. Liikennevirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä tilastoinnissa tarvittavien tietojen keräämisessä ja lähettämisessä noudatettavista menettelyistä

29 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen sisällytettäisiin edellä mainittujen ilmoitusvelvoitteiden rikkominen.

1.2 Laki meriliikenteen tilastojen keräämisestä ja meriliikennetietojen laatimisesta

Koska meriliikenteen tilastojen keräämisestä ja meriliikennetietojen laatimisesta annetun lain (1343/2009) määräykset ehdotetaan sisällytettäväksi alusliikennepalvelulakiin liittävään 22 d §:ään, tulee tätä koskeva erityislaki kumottavaksi erillisellä lailla.

1.3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Ilmoitusmuodollisuusdirektiivi on saatettava voimaan viimeistään 19 päivänä toukokuuta 2012.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**alusliikennepalvelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alusliikennepalvelulain (623/2005) 2 §:n 18 ja 19 kohta, 3 ja 20 a §, 6 luvun otsikko, 22 a, 22 b ja 29 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 1237/2011, sekä
lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1307/2009 ja 1237/2011, uusi 20—25 kohta sekä lakiin uusi 22 c—22 e § seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

18) *ympäristöä pilaavalla aineella* MARPOL 73/78 -yleissopimuksen I liitteessä määriteltyjä öljyjä, mainitun yleissopimuksen II liitteessä määriteltyjä haitallisia nestemäisiä aineita ja mainitun yleissopimuksen III liitteessä määriteltyjä haitallisia aineita;

19) *MARPOL 73/78 -yleissopimuksella* alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvää vuoden 1978 pöytäkirjaa (SopS 51/1983) ja siihen myöhemmin tehtyjä muutoksia;

20) *ilmoitusmuodollisuusdirektiivillä* jäsenvaltioiden satamiin saapuvia ja/tai satamista lähteviä aluksia koskevista ilmoitusmuodollisuuksista ja direktiivin 2002/6/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2010/65/EU siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen;

21) *seurantadirektiivillä* alusliikennettä koskevan yhteisön seuranta- ja tietojärjestelmän perustamisesta sekä neuvoston asetuksen 93/75/ETY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä

(2002/59/EY) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen;

22) *meriliikenteen tilastodirektiivillä* tavaroiden ja matkustajien merikuljetuksia koskevista tilastoista annettua Euroopan Parlamentin ja neuvoston direktiiviä (2009/42/EY);

23) *Schengenin rajasäännöstöllä* henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta yhteisön säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö) annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 562/2006;

24) *turvatoimiin liittyvillä ilmoituksilla* eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetussa laissa (485/2004) tarkoitettuja aluksen ilmoituksia;

25) *alusjätteisiin liittyvillä ilmoituksilla* merenkulun ympäristönsuojelulaissa (1672/2009) tarkoitettuja aluksen ilmoituksia.

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Suomen vesialueella ja Saimaan kanavan vuokra-alueella ylläpidettävään alusliikennepalveluun ja aluslii-

kenteen tilapäiseen ohjaamiseen erityistilanteissa.

Lakia sovelletaan myös VTS-viranomaisen VTS-alueeseen liittyvien, Suomen vesialueen ulkopuolella olevien reititysjärjestelmien ja pakollisten alusten ilmoittautumisjärjestelmien piiriin kuuluvaan liikenteen valvontaan.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, 22 c §:ää sovelletaan bruttovetoisuudeltaan vähintään 300 oleviin aluksiin, lukuun ottamatta sellaisia yhteysaluksia, sota-aluksia, Suomen puolustusvoimien aluksia, rajavartiolaitoksen aluksia, kalastusaluksia, perinnealuksia, hallinnollisia aluksia sekä alle 45 metriä pitkiä huviveneitä, joita ei käytetä yleisessä liikenteessä kuljettamaan matkustajia tai lastia.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään alusliikennepalvelun ylläpitämisestä, satama-alueella alusliikenteen valvontaa ja ohjausta saavat harjoittaa myös satamanpitäjät.

Aluksen turvatoimiin, alusjätteisiin, tullukseen ja Schengenin rajasäännöstöön liittyvistä ilmoituksista säädetään erikseen.

20 a §

Merenkulun tiedonhallintajärjestelmä

VTS-viranomaisen on perustettava ja ylläpidettävä kansallinen merenkulun tiedonhallintajärjestelmä ilmoitusmuodollisuusdirektiivissä ja seurantadirektiivissä mainittujen tietojen keräämiseksi, käsittelemiseksi ja tallentamiseksi. VTS-viranomaisen noudattaa tiedonhallintajärjestelmän kehittämisessä, hallinnoinnissa, arkkitehtuurista, ylläpidossa, käyttöoikeuksissa, turvallisuudessa ja tietojen vaihdossa seurantadirektiivin ja sen liitteen III säännöksiä.

Tiedonhallintajärjestelmän on oltava sellainen, että se voidaan liittää Euroopan unionin merenkulun tiedonhallintajärjestelmään (*SafeSeaNet-keskusjärjestelmä*). Tiedot on voitava lähettää ja vastaanottaa sähköisesti.

VTS-viranomaisen on tiedonhallintajärjestelmän avulla voitava pyynnöstä toimittaa viipymättä toisen jäsenvaltion asianomaiselle viranomaiselle tiedot aluksesta sekä sen kuljettamista lasteista ja vaarallisista tai ympäristöä pilaavista aineista.

Liikennevirasto antaa tarkempia määräyksiä tiedonhallintajärjestelmän ilmoitusmenetelyistä, rakenteesta, sisällöstä, käyttöoikeuksista, tietojen jakelusta viranomaisille ja tietojen vaihdosta muiden jäsenvaltioiden sekä SafeSeaNet-keskusjärjestelmän kanssa.

6 luku

Alusta ja sen lastia koskevat ilmoitukset

22 a §

Aluksen saapumisilmoitus

Suomen satamaan tai ankkuripaikalle saapuvan meriliikenteessä olevan aluksen liikenteenharjoittajan, asiamiehen tai päällikön on annettava aluksen saapumisilmoitus tulliviranomaiselle sähköisesti 20 a §:ssä tarkoitettua merenkulun sähköistä tiedonhallintajärjestelmää käyttämällä. Ilmoitus on tehtävä vähintään 24 tuntia ennen saapumista tai viimeistään silloin, kun alus lähtee satamasta kohti Suomen satamaa. Jos kohde selvää vasta matkan aikana, ilmoitus on tehtävä viimeistään silloin, kun kohde on selvillä. Tämän lisäksi aluksesta on sen saavuttua perille annettava lopullista saapumisaikaa koskeva ilmoitus.

Saapumisilmoituksen tulee sisältää ilmoitusmuodollisuusdirektiivin liitteen A-kohdan mukaiset tiedot.

Tulliviranomainen varmistaa, että aluksen saapumisesta annetut tiedot ovat vaatimusten mukaiset.

Aluksen turvatoimiin liittyvistä ilmoituksista säädetään eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetussa laissa, aluksesta valvontaviranomaiselle sähköisesti tehtävästä ennakoilmoituksesta säädetään alusturvallisuuden valvonnasta annetussa laissa, alusjätteisiin liittyvistä ilmoituksista säädetään merenkulun ympäristönsuojelulaissa ja Schengenin rajasäännöstöön liittyvistä ilmoituksista henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetussa laissa (579/2005). Tullukseen liittyvistä ilmoituksista säädetään yhteisön tullikoodeksista annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2913/92 ja yhteisön tullikoodeksista (uudistettu tullikoodeksi)

annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 450/2008.

22 b §

Aluksen lähtöilmoitus

Suomen satamasta tai ankkuripaikalta lähtevän meriliikenteessä olevan aluksen liikenteenharjoittajan, asiamiehen tai päällikön on annettava ennen aluksen lähtöä aluksen lähtöilmoitus tulliviranomaiselle sähköisesti 20 a §:ssä tarkoitettua merenkulun sähköistä tiedonhallintajärjestelmää käyttämällä. Tämän lisäksi aluksesta on sen lähdettyä annettava sen lopullista lähtöaikaa koskeva ilmoitus.

Tulliviranomainen varmistaa, että aluksen lähdöstä annetut tiedot ovat vaatimusten mukaiset.

22 c §

Vaarallista tai ympäristöä pilaavaa ainetta sisältävästä lastista tehtävät saapumis- ja lähtöilmoitukset

Suomen satamaan ensimmäisenä määräsattamana tai ankkuripaikkanaan Euroopan talousalueen ulkopuolisesta satamasta saapuvan vaarallista tai ympäristöä pilaavaa ainetta kuljettavan aluksen liikenteenharjoittajan, asiamiehen tai päällikön on ilmoitettava ennen lastausatamasta lähtöä 22 a §:ssä tarkoitettua saapumisilmoituksen lisäksi aluksella kuljetettavaksi tarkoitettua vaarallisista aineista tulliviranomaiselle sähköisesti 20 a §:ssä tarkoitettua merenkulun sähköistä ilmoitusjärjestelmää käyttämällä. Jos kohde selviää vasta matkan aikana, ilmoitus on tehtävä viimeistään silloin, kun kohde on selvillä.

Suomen satamasta lähtevän vaarallista tai ympäristöä pilaavaa ainetta kuljettavan aluksen liikenteenharjoittajan, asiamiehen tai päällikön on viimeistään aluksen lähtöhetkellä tehtävä ilmoitus lastista tulliviranomaiselle sähköisesti 20 a §:ssä tarkoitettua merenkulun sähköistä ilmoitusjärjestelmää käyttämällä. Vaarallista tai ympäristöä pilaavaa ainetta ei saa tarjota kuljetettavaksi tai lastata alukseen ennen ilmoituksen antamista.

Laivaajan on ennen aluksen lastausta Suomen satamassa annettava aluksen päällikölle, liikenteenharjoittajalle tai tämän asiamiehelle ilmoitus aluksella kuljetettavaksi tarkoitettua vaarallisesta tai ympäristöä pilaavasta aineesta. Ilmoitusvelvollisuus on riippumaton aluksen vähimmäiskoosta.

Tulliviranomainen varmistaa, että annetut tiedot ovat vaatimusten mukaiset.

22 d §

Tilastointia koskevien tietojen antaminen

Liikennevirasto laatii tilastoja alusten liikennöinnistä Suomen satamissa sekä aluksissa kuljetettavista matkustaja- ja tavaramääristä.

Liikennevirasto kerää suunnittelu- ja valvontatehtäviään sekä merenkulutilastojen laatimista varten tietoja alusten liikennöinnistä Suomen satamissa sekä aluksissa kuljetettavista matkustaja- ja tavaramääristä.

Meriliikenteen tietojen keräämisessä, tilastojen laatimisessa ja tiedonkeruun tulosten lähettämässä noudatetaan meriliikenteen tilastodirektiiviä. Liikennevirasto lähettää tiedonkeruun tulokset Euroopan komissiolle.

Aluksen omistajien tai heidän edustajiensa ja satamien on annettava Liikennevirastolle tiedot matkustaja- ja tavaramääristä aluskohteisesti ja tavararyhmittäin sekä ilmoitettava tyhjien ja täysien kuljetusyksiköiden määrät.

Meriliikenteessä olevien alusten omistajien tai heidän edustajiensa tulee toimittaa tiedot Liikennevirastolle sähköisesti 20 a §:ssä tarkoitettua sähköistä järjestelmää käyttäen.

22 e §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

VTS-viranomainen voi vapauttaa hakemuksesta 22 a–22 c §:ssä säädettyistä ilmoitusvelvollisuuksista Suomen sisäisen tai Suomen ja toisen valtion sataman välisen säännöllisen liikenteen, jos hakemuksen perusteella voidaan todeta, että vapautus ei vaaranna merenkulun turvallisuutta, vapautus on kaikkien rannikkovaltioiden hyväksyttävissä ja muut vapautuksen myöntämisen edellytyk-

set täyttyvät, siten kuin niistä on säädetty seurantadirektiivillä.

Tullihallituksen määräyksellä voidaan antaa määräyksiä ilmoitusmuodollisuusdirektiivissä sekä 22 a §:ssä ja 22 b §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten sisällöistä ja ilmoitusten talentamisista 20 a §:ssä tarkoitettuun merenkulun sähköiseen tiedonhallintajärjestelmään. Ilmoitusvelvollisuuksista myönnettävistä vapautuksista voidaan antaa määräyksiä Tullihallituksen määräyksellä, jos hakemuksen perusteella voidaan todeta, että vapautus ei vaaranna merenkulun turvallisuutta ja muut vapautuksen myöntämisen edellytykset täyttyvät, siten kuin niistä on säädetty ilmoitusmuodollisuusdirektiivissä.

Liikennevirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 22 d §:ssä tarkoitettujen tietojen keräämisessä ja lähettämässä noudatettavista menettelyistä.

29 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikko VTS-viranomaisen 17 §:n 1 momentin nojalla antamia määräyksiä, 21 §:n säännöksiä tai 8 §:ssä tarkoitettussa perustamispäätöksessä vahvistettuja määräyksiä taikka lainminlyö 22, 22 a—22 d §:ssä tai 23 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *alusliikennepalvelurikkomuksesta* sakkoon. Tulliviranomaisen antaman määräyksen rikkomiseen sovelletaan lisäksi tullilakia (1466/1994).

—————
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.**Laki****meriliikennetietojen keräämisestä ja meriliikenteen tilastojen laatimisesta annetun lain kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Tällä lailla kumotaan meriliikennetietojen keräämisestä ja meriliikenteen tilastojen laatimisesta annettu laki (1343/2009).

2 §
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 15 päivänä maaliskuuta 2012

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Liikenneministeri *Merja Kyllönen*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

alusliikennepalvelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alusliikennepalvelulain (623/2005) 2 §:n 18 ja 19 kohta, 3 ja 20 a §, 6 luvun otsikko, 22 a, 22 b ja 29 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 1237/2011, sekä lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1307/2009 ja 1237/2011, uusi 20—25 kohta sekä lakiin uusi 22 c—22 e § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

18) *ympäristöä pilaavalla aineella* MARPOL 73/78 -yleissopimuksen I liitteessä määritellyjä öljyjä, mainitun yleissopimuksen II liitteessä määritellyjä haitallisia nestemäisiä aineita ja mainitun yleissopimuksen III liitteessä määritellyjä haitallisia aineita; ja

19) *MARPOL 73/78 -yleissopimuksella* alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvää vuoden 1978 pöytäkirjaa (SopS 51/1983) ja siihen myöhemmin tehtyjä muutoksia.

18) *ympäristöä pilaavalla aineella* MARPOL 73/78 -yleissopimuksen I liitteessä määritellyjä öljyjä, mainitun yleissopimuksen II liitteessä määritellyjä haitallisia nestemäisiä aineita ja mainitun yleissopimuksen III liitteessä määritellyjä haitallisia aineita;

19) *MARPOL 73/78 -yleissopimuksella* alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvää vuoden 1978 pöytäkirjaa (SopS 51/1983) ja siihen myöhemmin tehtyjä muutoksia;

20) *ilmoitusmuodollisuusdirektiivillä* jäsenvaltioiden satamiin saapuvia ja/tai satamista lähteviä aluksia koskevista ilmoitusmuodollisuuksista ja direktiivin 2002/6/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2010/65/EU siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen;

21) *seurantadirektiivillä* alusliikennettä koskevan yhteisön seuranta- ja tietojärjestelmän perustamisesta sekä neuvoston asetuksen 93/75/ETY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2002/59/EY siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen;

22) *meriliikenteen tilastodirektiivillä* tava-

roiden ja matkustajien merikuljetuksia koskevista tilastoista annettua Euroopan Parlamentin ja neuvoston direktiiviä (2009/42/EY);

23) **Schengenin rajasäännöstöllä** henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta yhteisön säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö) annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 562/2006;

24) **turvatoimiin liittyvillä ilmoituksilla** eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetussa laissa (485/2004) tarkoitettuja aluksen ilmoituksia;

25) **alusjätteisiin liittyvillä ilmoituksilla** merenkulun ympäristönsuojelulaissa (1672/2009) tarkoitettuja aluksen ilmoituksia.

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Suomen vesialueella ja Saimaan kanavan vuokra-alueella ylläpidettävään alusliikennepalveluun ja alusliikenteen tilapäiseen ohjaamiseen erityistilanteissa.

Laissa säädetään myös VTS-viranomaisen VTS-alueeseen liittyvien, Suomen vesialueen ulkopuolella olevien reititysjärjestelmien ja pakollisten alusten ilmoittautumisjärjestelmien piiriin kuuluvan liikenteen valvonnasta.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, lakia sovelletaan aluksiin, joiden bruttovetoisuus on vähintään 300.

Lakia ei kuitenkaan sovelleta sota-aluksiin, kalastusaluksiin, perinnealuksiin, alle 45 metriä pitkiin huviveneisiin ja hallinnollisiin aluksiin, joita ei käytetä yleisessä liikenteessä kuljettamaan matkustajia tai lastia, ellei tässä laissa toisin säädetä.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään alusliikennepalvelun ylläpitämisestä, satama-alueella alusliikenteen valvontaa ja ohjausta saavat harjoittaa myös satamanpitäjät.

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Suomen vesialueella ja Saimaan kanavan vuokra-alueella ylläpidettävään alusliikennepalveluun ja alusliikenteen tilapäiseen ohjaamiseen erityistilanteissa.

Lakia sovelletaan myös VTS-viranomaisen VTS-alueeseen liittyvien, Suomen vesialueen ulkopuolella olevien reititysjärjestelmien ja pakollisten alusten ilmoittautumisjärjestelmien piiriin kuuluvaan liikenteen valvontaan.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, 22 c §:ää sovelletaan bruttovetoisuudeltaan vähintään 300 oleviin aluksiin, lukuun ottamatta sellaisia yhteysaluksia, sota-aluksia, Suomen puolustusvoimien aluksia, rajavartiolaitoksen aluksia, kalastusaluksia, perinnealuksia, hallinnollisia aluksia sekä alle 45 metriä pitkiä huviveneitä, joita ei käytetä yleisessä liikenteessä kuljettamaan matkustajia tai lastia.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään alusliikennepalvelun ylläpitämisestä, satama-alueella alusliikenteen valvontaa ja ohjausta saavat harjoittaa myös satamanpitäjät.

Aluksen turvatoimiin, alusjätteisiin, tullukseen ja Schengenin rajasäännöstöön liittyvistä ilmoituksista säädetään erikseen.

20 a §

Merenkulun tiedonhallintajärjestelmä

VTS-viranomaisen on perustettava kansallinen merenkulun tiedonhallintajärjestelmä alusliikennettä koskevan yhteisön seuranta- ja tietojärjestelmän perustamisesta sekä neuvoston asetuksen 93/75/ETY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2002/59/EY, sellaisena kuin se on muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/17/EY, tarkoitettujen tietojen keräämiseksi, käsittelemiseksi ja tallentamiseksi.

Tiedonhallintajärjestelmän on oltava sellainen, että se voidaan liittää Euroopan unionin merenkulun tiedonhallintajärjestelmään (SafeSeaNet-keskusjärjestelmä). Tiedonvaihto Euroopan komission ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tapahtuu sähköisesti.

VTS-viranomaisen on järjestelmän avulla voitava pyynnöstä toimittaa viipymättä toisen jäsenvaltion asianomaiselle viranomaiselle tiedot aluksesta ja sen kuljettamista vaarallisista tai ympäristöä pilaavista aineista.

Liikennevirasto antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetun merenkulun tiedonhallintajärjestelmän rakenteesta, sisällöstä, käyttöoikeuksista, tietojen jakelusta viranomaisille ja tietojen vaihdosta muiden jäsenvaltioiden sekä SafeSeaNet-järjestelmän kanssa.

6 luku

Alusta, aluksen päällikköä, laivaajaa, liikenteenharjoittajaa ja asiamiestä koskevat velvollisuudet

22 a §

Laivaaajan ilmoitusvelvollisuus

Laivaaajan on ennen aluksen lastausta Suomen satamassa annettava aluksen päällikölle, liikenteenharjoittajalle tai tämän asiamiehelle ilmoitus aluksella kuljetettavaksi tarkoitusta vaarallisesta tai ympäristöä pilaavasta aineesta. Ilmoitusvelvollisuus on riippumaton aluksen vähimmäiskoosta. Ilmoitusvelvolli-

20 a §

Merenkulun tiedonhallintajärjestelmä

VTS-viranomaisen on perustettava ja ylläpidettävä kansallinen merenkulun tiedonhallintajärjestelmä ilmoitusmuodollisuusdirektiivissä ja seurantadirektiivissä mainittujen tietojen keräämiseksi, käsittelemiseksi ja tallentamiseksi. VTS-viranomainen noudattaa tiedonhallintajärjestelmän kehittämisessä, hallinnoinnissa, arkkitehtuurista, ylläpidossa, käyttöoikeuksissa, turvallisuudessa ja tietojen vaihdossa seurantadirektiivin ja sen liitteen III säännöksiä.

Tiedonhallintajärjestelmän on oltava sellainen, että se voidaan liittää Euroopan unionin merenkulun tiedonhallintajärjestelmään (**SafeSeaNet-keskusjärjestelmä**). Tiedot on voitava lähettää ja vastaanottaa sähköisesti.

VTS-viranomaisen on tiedonhallintajärjestelmän avulla voitava pyynnöstä toimittaa viipymättä toisen jäsenvaltion asianomaiselle viranomaiselle tiedot aluksesta sekä sen kuljettamista lasteista ja vaarallisista tai ympäristöä pilaavista aineista.

Liikennevirasto antaa tarkempia määräyksiä tiedonhallintajärjestelmän ilmoitusmenetelyistä, rakenteesta, sisällöstä, käyttöoikeuksista, tietojen jakelusta viranomaisille ja tietojen vaihdosta muiden jäsenvaltioiden sekä SafeSeaNet-keskusjärjestelmän kanssa.

6 luku

Alusta ja sen lastia koskevat ilmoitukset

22 a §

Aluksen saapumisilmoitus

Suomen satamaan tai ankkuripaikalle saapuvan meriliikenteessä olevan aluksen liikenteenharjoittajan, asiamiehen tai päällikön on annettava aluksen saapumisilmoitus tulliviranomaiselle sähköisesti 20 a §:ssä tarkoitettua merenkulun sähköistä tiedonhallintajärjestelmää käyttämällä. Ilmoitus on tehtävä

suus ei kuitenkaan koske 3 §:n 4 momentissa tarkoitettuja aluksia.

Ellei laivaaja ole antanut 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta, vaarallista tai ympäristöä pilaavaa ainetta ei saa tarjota kuljetettavaksi tai lastata alukseen.

Euroopan unionin ulkopuolella sijaitsevista satamasta Suomen satamaan tulevalle aluksella, jolla on lastinaan vaarallista tai ympäristöä pilaavaa ainetta, on oltava laivaajan antama ilmoitus, johon sisältyvät kyseistä ainetta koskevat tiedot.

Laivaajan ilmoitusvelvollisuudesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

vähintään 24 tuntia ennen saapumista tai viimeistään silloin, kun alus lähtee satamasta kohti Suomen satamaa. Jos kohde selviää vasta matkan aikana, ilmoitus on tehtävä viimeistään silloin, kun kohde on selvillä. Tämän lisäksi aluksesta on sen saavuttua perille annettava lopullista saapumisaikaa koskeva ilmoitus.

Saapumisilmoituksen tulee sisältää ilmoitusmuodollisuusdirektiivin liitteen A-kohdan mukaiset tiedot.

Tulliviranomainen varmistaa, että aluksen saapumisesta annetut tiedot ovat vaatimusten mukaiset.

Aluksen turvatoimiin liittyvistä ilmoituksista säädetään eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetussa laissa, aluksesta valvontaviranomaiselle sähköisesti tehtävästä ennakoilmoituksesta säädetään alusturvallisuuden valvonnasta annetussa laissa, alusjätteisiin liittyvistä ilmoituksista säädetään merenkulun ympäristönsuojelulaissa ja Schengenin rajasäännöstöön liittyvistä ilmoituksista henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetussa laissa (579/2005). Tullilaukseen liittyvistä ilmoituksista säädetään yhteisön tullikoodeksista annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2913/92 ja yhteisön tullikoodeksista (uudistettu tullikoodeksi) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 450/2008.

22 b §

Liikenteenharjoittajan, asiamiehen ja aluksen päällikön ilmoitusvelvollisuus

Suomen satamasta lähtevän vaarallista tai ympäristöä pilaavaa ainetta kuljettavan aluksen liikenteenharjoittajan, asiamiehen tai päällikön on viimeistään aluksen lähtöhetkellä tehtävä ilmoitus lastista VTS-*viranomaiselle* 20 a §:ssä tarkoitettua merenkulun sähköistä tiedonhallintajärjestelmää käyttämällä. Ilmoitusvelvollisuus on riippumaton aluksen vähimmäiskoosta. Ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koske 3 §:n 4 momentissa tarkoitettuja aluksia.

Sellaisen aluksen liikenteenharjoittajan, asiamiehen tai päällikön, joka ensimmäisenä määräsatamanaan tai ankkuripaikkanaan

22 b §

Aluksen lähtöilmoitus

Suomen satamasta tai ankkuripaikalta lähtevän meriliikenteessä olevan aluksen liikenteenharjoittajan, asiamiehen tai päällikön on annettava ennen aluksen lähtöä aluksen lähtöilmoitus tulliviranomaiselle sähköisesti 20 a §:ssä tarkoitettua merenkulun sähköistä tiedonhallintajärjestelmää käyttämällä. Tämän lisäksi aluksesta on sen lähdeyttä annettava sen lopullista lähtöaikaa koskeva ilmoitus.

Tulliviranomainen varmistaa, että aluksen lähdöstä annetut tiedot ovat vaatimusten mukaiset.

Voimassa oleva laki

saapuu Suomen satamaan tai ankkuripaikalle Euroopan talousalueen ulkopuolisesta satamasta lastinaan vaarallista tai ympäristöä pilaavaa ainetta, on tehtävä lastaussatamasta lähtiessään ilmoitus lastista VTS-viranomaiselle 20 a §:ssä tarkoitettua merenkulun sähköistä tiedonhallintajärjestelmää käyttämällä. Jos määräsatama tai ankkuripaikka selviää vasta matkan aikana, ilmoitus on tehtävä viimeistään silloin, kun määräsatama tai ankkuripaikka on selvillä.

VTS-viranomainen voi vapauttaa hakemuksesta 1 ja 2 momentissa säädetystä ilmoitusvelvollisuudesta Suomen sisäisen tai Suomen ja toisen valtion sataman välisen säännöllisen liikenteen, jos vapautus ei vaaranna merenkulun turvallisuutta, vapautus on kaikkien rannikkovaltioiden hyväksyttävissä ja muut vapautuksen myöntämisen edellytykset täyttyvät, siten kuin niistä on säädetty alusliikennettä koskevan yhteisön seuranta- ja tietojärjestelmän perustamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2002/59/EY, sellaisena kuin se on muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/17/EY.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten sisällöstä ja ilmoitusten tallentamisesta merenkulun tiedonhallintajärjestelmään säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten sisällöstä ja ilmoitusten tallentamisesta merenkulun tiedonhallintajärjestelmään säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

22 c §

Vaarallista tai ympäristöä pilaavaa ainetta sisältävästä lastista tehtävät saapumis- ja lähtöilmoitukset

Suomen satamaan ensimmäisenä määräsatamanaan tai ankkuripaikkanaan Euroopan talousalueen ulkopuolisesta satamasta saapuvan vaarallista tai ympäristöä pilaavaa ainetta kuljettavan aluksen liikenteenharjoittajan, asiamiehen tai päällikön on ilmoitettava ennen lastaussatamasta lähtöä 22 a §:ssä tarkoitettun saapumisilmoituksen lisäksi aluksella kuljetettavaksi tarkoitettua vaarallisis-

ta aineista tulliviranomaiselle sähköisesti 20 a §:ssä tarkoitettua merenkulun sähköistä ilmoitusjärjestelmää käyttämällä. Jos kohde selviää vasta matkan aikana, ilmoitus on tehtävä viimeistään silloin, kun kohde on selvillä.

Suomen satamasta lähtevän vaarallista tai ympäristöä pilaavaa ainetta kuljettavan aluksen liikenteenharjoittajan, asiamiehen tai päällikön on viimeistään aluksen lähtökellällä tehtävä ilmoitus lastista tulliviranomaiselle sähköisesti 20 a §:ssä tarkoitettua merenkulun sähköistä ilmoitusjärjestelmää käyttämällä. Vaarallista tai ympäristöä pilaavaa ainetta ei saa tarjota kuljetettavaksi tai lastata alukseen ennen ilmoituksen antamista.

Laivaajan on ennen aluksen lastausta Suomen satamassa annettava aluksen päällikölle, liikenteenharjoittajalle tai tämän asiamiehelle ilmoitus aluksella kuljetettavaksi tarkoitettua vaarallisesta tai ympäristöä pilaavasta aineesta. Ilmoitusvelvollisuus on riippumaton aluksen vähimmäiskoosta.

Tulliviranomainen varmistaa, että annetut tiedot ovat vaatimusten mukaiset.

22 d §

Tilastointia koskevien tietojen antaminen

Liikennevirasto laatii tilastoja alusten liikennöinnistä Suomen satamissa sekä aluksissa kuljetettavista matkustaja- ja tavaramääristä.

Liikennevirasto kerää suunnittelu- ja valvontatehtäviään sekä merenkulku-tilastojen laatimista varten tietoja alusten liikennöinnistä Suomen satamissa sekä aluksissa kuljetettavista matkustaja- ja tavaramääristä.

Meriliikenteen tietojen keräämisessä, tilastojen laatimisessa ja tiedonkeruun tulosten lähettämässä noudatetaan meriliikenteen tilastodirektiiviä. Liikennevirasto lähettää tiedonkeruun tulokset Euroopan komissiolle.

Aluksen omistajien tai heidän edustajiensa ja satamien on annettava Liikennevirastolle tiedot matkustaja- ja tavaramääristä aluskohtaisesti ja tavararyhmittäin sekä ilmoitettava tyhjien ja täysien kuljetusyksiköiden määrät.

Meriliikenteessä olevien alusten omistajien tai heidän edustajiensa tulee toimittaa tiedot Liikennevirastolle sähköisesti 20 a §:ssä tarkoitettua sähköistä järjestelmää käyttäen.

22 e §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

VTS-viranomainen voi vapauttaa hakemuksesta 22 a–22 c §:ssä säädettyistä ilmoitusvelvollisuuksista Suomen sisäisen tai Suomen ja toisen valtion sataman välisen säännöllisen liikenteen, jos hakemuksen perusteella voidaan todeta, että vapautus ei vaaranna merenkulun turvallisuutta, vapautus on kaikkien rannikkovaltioiden hyväksyttävissä ja muut vapautuksen myöntämisen edellytykset täyttyvät, siten kuin niistä on säädetty seurantadirektiivillä.

Tullihallituksen määräyksellä voidaan antaa määräyksiä ilmoitusmuodollisuusdirektiivissä sekä 22 a §:ssä ja 22 b §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten sisällöistä ja ilmoitusten tallentamisista 20 a §:ssä tarkoitettuun merenkulun sähköiseen tiedonhallintajärjestelmään. Ilmoitusvelvollisuuksista myönnettävistä vapautuksista voidaan antaa määräyksiä Tullihallituksen määräyksellä, jos hakemuksen perusteella voidaan todeta, että vapautus ei vaaranna merenkulun turvallisuutta ja muut vapautuksen myöntämisen edellytykset täyttyvät, siten kuin niistä on säädetty ilmoitusmuodollisuusdirektiivissä.

Liikennevirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 22 d §:ssä tarkoitettujen tietojen keräämisessä ja lähettämisenä noudatettavista menettelyistä.

29 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikko VTS-viranomaisen 17 §:n 1 momentin nojalla antamia määräyksiä, 21 §:n säännök-

29 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikko VTS-viranomaisen 17 §:n 1 momentin nojalla antamia määräyksiä, 21 §:n säännök-

siä tai 8 §:ssä tarkoitetussa perustamispäätöksessä vahvistettuja määräyksiä taikka laiminlyö 22, 22 a, 22 b tai 23 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, **alusliikennepalvelurikkomuksesta** sakkoon.

siä tai 8 §:ssä tarkoitetussa perustamispäätöksessä vahvistettuja määräyksiä taikka laiminlyö 22, 22 a–22 d §:ssä tai 23 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, **alusliikennepalvelurikkomuksesta** sakkoon. *Tulliviranomaisen antaman määräyksen rikkomiseen sovelletaan lisäksi tullilakia (1466/1994).*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.
